

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 10 maja 2016 r.

Pozycja 376

POSTANOWIENIE z dnia 9 października 2015 r. Sygn. akt Ts 199/15

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Wojciech Hermeliński,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej A.W. w sprawie zgodności:

art. 555 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.) z art. 77 ust. 1 i 2 w zw. z art. 41 ust. 5 oraz art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 19 maja 2015 r. (data nadania) A.W. (dalej: skarżący) zakwestionował zgodność art. 555 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.; dalej: k.p.k.) w zakresie, w jakim przepis ten określa bieg terminu przedawnienia roszczeń z tytułu niesłusznego zatrzymania, ustalając jego początek na dzień zwolnienia, z art. 77 ust. 1 i 2 w zw. z art. 41 ust. 5 oraz art. 32 ust. 1 Konstytucji.

Skarga konstytucyjna została wniesiona w związku z następującą sprawą. Skarżący został zatrzymany w 2006 r. w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa przyjęcia korzyści majątkowych w zamian za niedopełnienie obowiązków służbowych. Sąd Rejonowy w Z. w lipcu 2013 r. uniewinnił go od popełnienia zarzucanego mu czynu. W sierpniu 2014 r. skarżący wystąpił do Sądu Okręgowego w J. z wnioskiem o zasądzenie od Skarbu Państwa kwoty trzydziestu tysięcy złotych tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wyrządzoną niesłusznym zatrzymaniem. Wyrokiem z listopada 2014 r. Sąd Okręgowy w J. oddalił wniosek skarżącego, wskazując, że doszło do przedawnienia roszczenia. Zgodnie bowiem z art. 555 k.p.k. „roszczenia przewidziane w niniejszym rozdziale przedawniają się po upływie roku od daty uprawomocnienia się orzeczenia dającego podstawę do odszkodowania i zadośćuczynienia, w wypadku tymczasowego aresztowania – od daty uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, w razie zaś zatrzymania – od daty zwolnienia”. Skarżący odwołał się od powyższego orzeczenia. Sąd Apelacyjny w W. wyrokiem z lutego 2015 r. utrzymał w mocy zaskarżony wyrok, całkowicie podzielając argumentację sądu *meriti*.

Zdaniem skarżącego przepis art. 555 k.p.k. narusza konstytucyjne prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej (art. 77 Konstytucji), i prawo do odszkodowania dla bezprawnie pozbawionego wolności (art. 41 ust. 5 Konstytucji). Ponadto – według skarżącego – naruszona została zasada równości wobec prawa oraz prawo do równego traktowania przez władze publiczne (art. 32 ust. 1 Konstytucji) z uwagi na przyjęcie, że początek biegu terminu przedawnienia przypada na dzień zwolnienia skarżącego, co stanowi naruszenie zasady równości, w odniesieniu bowiem do osób tymczasowo aresztowanych, początek biegu wskazanego terminu przypada na dzień uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie. W ocenie skarżącego doprowadziło to do odmówienia jemu prawa do dochodzenia zadośćuczynienia za krzywdę jakiej doznał w związku z niewątpliwie niesłusznym zatrzymaniem.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Na podstawie art. 138 w zw. z art. 139 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 1064; dalej: ustawa o TK z 2015 r.) z dniem 30 sierpnia 2015 r. utraciła moc ustawa z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm.; dalej: ustawa o TK). Zgodnie z art. 134 pkt 1 ustawy o TK z 2015 r. w sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy w postępowaniu przed Trybunałem w zakresie dotyczącym wstępnego rozpoznania stosuje się przepisy dotychczasowe, tzn. przepisy ustawy o TK. Rozpatrywana skarga konstytucyjna została wniesiona przed dniem wejścia w życie ustawy o TK z 2015 r., dlatego do jej wstępnej kontroli zastosowanie mają przepisy ustawy o TK.

W myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo na zasadach określonych w ustawie z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm.; dalej: ustawa o TK) wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie których sąd lub organ administracji publicznej orzekły ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. Zgodnie z art. 36 ust. 1 w zw. z art. 49 ustawy o TK skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym, podczas którego Trybunał Konstytucyjny bada, czy odpowiada ona określonym przez prawo wymogom. Procedura ta umożliwia już w początkowej fazie postępowania wyeliminowanie spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozpoznania przez Trybunał Konstytucyjny.

W ocenie Trybunału Konstytucyjnego przedstawionej do rozpoznania skardze konstytucyjnej nie może zostać nadany dalszy bieg ze względu na jej oczywistą bezzasadność. Zdaniem skarżącego przepis art. 555 k.p.k. w zakresie, w jakim kształtuje bieg terminu przedawnienia roszczeń z tytułu niesłusznego zatrzymania, ustalając jego początek na dzień zwolnienia, jest niezgodny z art. 77 ust. 1 i 2 w zw. z art. 41 ust. 5 Konstytucji. Powinien on być – jak twierdzi skarżący – liczony analogicznie do terminu przedawnienia roszczeń z tytułu niesłusznego tymczasowego aresztowania – od daty uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, gdyż dopiero wtedy możliwe jest zweryfikowanie słuszności dokonanego zatrzymania. Zdaniem Trybunału takie stanowisko jest całkowicie bezpodstawne. Zgodnie z art. 244 § 1 k.p.k.: „Policja ma prawo zatrzymać osobę podejrzaną, jeżeli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że popełniła ona przestępstwo, a zachodzi obawa ucieczki lub ukrycia się tej osoby albo zatarcia śladów przestępstwa bądź też nie można ustalić jej tożsamości albo istnieją przesłanki do przeprowadzenia przeciwko tej osobie postępowania w trybie przyspieszonym”. Ponadto na podstawie art. 247 § 1 k.p.k. prokurator może zarządzić zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie osoby podejrzanej, jeżeli zachodzi uzasadniona

obawa, że nie stawi się ona na wezwanie w celu przeprowadzenia czynności procesowej, w inny bezprawny sposób będzie utrudniała przeprowadzenie tej czynności albo jeżeli zachodzi potrzeba niezwłocznego zastosowania środka zapobiegawczego. Zatrzymanie jest zatem czynnością procesową, która ma na celu usprawnienie postępowania karnego, a w dalszej perspektywie – zabezpieczenie jego prawidłowego toku, uniemożliwia bowiem utrudnianie postępowania przez oskarżonego. Decyzję w tym zakresie podejmuje organ procesowy, który dokonuje wszechstronnej analizy wystąpienia przesłanek uzasadniających zastosowanie instytucji zatrzymania. Nie budzi zatem wątpliwości, że ocena potrzeby dokonania zatrzymania podejmowana jest na podstawie okoliczności zachodzących w chwili podejmowania decyzji (zob. Ł. Cora, *Zatrzymanie osoby w polskim procesie karnym*, Warszawa 2015, s. 120 i n.). Również sądowa kontrola zasadności i legalności zatrzymania dokonywana jest z uwzględnieniem stanu faktycznego istniejącego w momencie dokonywania czynności zatrzymania. Nie można zapominać, że nie każda osoba zatrzymana w toku postępowania karnego stanie się w jego wyniku podejrzanym. Dlatego istnienie prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, w jakiej nastąpiło zatrzymanie, nie jest warunkiem dochodzenia roszczeń z tytułu niesłusznego zatrzymania ani też nie jest ono – odmiennie niż przy tymczasowym aresztowaniu – niezbędne dla oceny niewątpliwiej niesłuszności jego zastosowania (zob. uchwała SN z 23 maja 2006 r., I KZP 5/06, OSNiWK 2006 r., nr 6, poz. 55). Wymóg oczekiwania przez taką osobę z roszczeniem na zakończenie postępowania karnego, które jej całkowicie nie dotyczy, byłoby rażącym naruszeniem art. 77 ust. 1 i 2 w zw. z art. 41 ust. 5 Konstytucji. Tak określony początek biegu terminu (art. 555 k.p.k.) w odniesieniu do osoby zatrzymanej zapewnia każdemu zwolnionemu możliwość dochodzenia roszczenia z tytułu niewątpliwie niesłusznego zatrzymania. Biorąc pod uwagę powyższe, zarzut naruszenia art. 77 ust. 1 i 2 w zw. z art. 41 ust. 5 Konstytucji przez zakwestionowany art. 555 k.p.k. Trybunał uznał za oczywiście bezzasadny.

Ponadto, odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 32 ust. 1 Konstytucji przez zakwestionowany przepis, Trybunał Konstytucyjny po raz kolejny przypomina, że, jak wynika z utrwalonego orzecznictwa, art. 32 ust. 1 Konstytucji nie może stanowić samodzielnego wzorca kontroli w postępowaniu inicjowanym wniesieniem skargi konstytucyjnej (zob. np. postanowienia TK z: 24 października 2001 r., SK 10/01, OTK ZU nr 7/2001, poz. 225 oraz 20 lutego 2008 r., SK 27/07, OTK ZU nr 1/A/2008, poz. 22 i wyroki TK z: 13 stycznia 2004 r., SK 10/03, OTK ZU nr 1/A/2004, poz. 2; 23 listopada 1998 r., SK 7/98, OTK ZU nr 7/1998, poz. 114 i 10 lipca 2000 r., SK 21/99, OTK ZU nr 5/2000, poz. 144). Wynika z tego, że art. 32 ust. 1 Konstytucji może być powołany jako wzorzec kontroli w postępowaniu skargowym tylko wówczas, gdy zostanie odniesiony do treści innych norm konstytucyjnych chroniących poszczególne wolności i prawa naruszone kwestionowaną w skardze konstytucyjnej regulacją (zob. np. postanowienie TK z 3 marca 2002 r., Ts 108/01, OTK ZU nr 2/B/2002, poz. 138 i cytowane tam orzecznictwo).

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny – na podstawie art. 49 w zw. z art. 36 ust. 3 w zw. z art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK – odmówił nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.